

سن مناسب آموزش فلسفه به کودکان / روش بومی برای آموزش نداریم

دکتر سعید ناجی با اشاره به اینکه فلسفه برای کودکان و نوجوانان امری ضروری برای جوامع عصر حاضر است، گفت: دوره های آموزشی فلسفه برای کودکان ...

دکتر سعید ناجی با اشاره به اینکه فلسفه برای کودکان و نوجوانان امری ضروری برای جوامع عصر حاضر است، گفت: دوره shy&های آموزشی فلسفه برای کودکان به آنها کمک می‌کند تا قدرت تشخیص داشته باشند و از میان آراء و ایده shy&های مختلف با نقد و بررسی بهترین shy&ها را انتخاب کنند. عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با بیان اینکه بیش از 10 سال است که برنامه فلسفه برای کودکان به جامعه ایران ورود پیدا کرده است، در تعریف مفهوم #171؛ فلسفه برای کودکان راquo& به خبرنگار مهر گفت: در وهله اول باید درباره تصور غلطی که درباره فلسفه برای کودکان باب شده است توضیحاتی ارائه بدهم. متأسفانه عده shy& ای تصور می‌کند فلسفه برای کودکان به این معنی است که فقط در کلاس درس داستانی برای خواندن در اختیار کودکان قرار داده، سپس از آنها بخواهیم در مورد داستان با یکدیگر به بحث و گفت و گو بپردازند، یا اینکه فکر می‌کنند باید مکاتب فلسفی را برای کودکان shy&مان شرح و بسط بدهیم، یا مباحثه گری و انتقاد از دیگران را به آنها بیاموزیم.

وی با اشاره به اینکه موسسات بسیاری در قالب آموزش فلسفه به کودکان فعالیت shy& غیرحرفه‌ای shy& ای دارند، ادامه داد: فلسفه برای کودکان در اصل می‌شود؛ خواهد تفکر عمیق فلسفی را به کودکان آموزش دهد. تفکر عمیق فلسفی یعنی مهارت shy&های تحقیق و کندوکاو فلسفی. اینکه کودکان حرف shy&های دیگران را محققانه بپذیرند و تحت فشار دیگران در مقابل خواسته shy&های نابجای افراد ناباب سر خم نکنند، ارزش shy&های درست و خوب را با تحقیق و پژوهش بپذیرند و از خرافه پردازی دوری کنند. انتقاد کردن را، نه به معنای به کرسی نشاندن حرف خود بلکه به معنی تفکر مسئولانه و به منظور خود اصلاحی آموزش shy& ببینند. در فلسفه برای کودکان قرار نیست با زور و تلقین مطالب را به کودکان منتقل کنیم بلکه آموزش shy&هایی ارائه می‌شود که آنها حقایق و ارزش shy&ها را اکتشاف می‌کنند.

ناجی افزود: کودکان و نوجوانان در دوره shy&های فلسفه برای کودکان یاد می‌گیرند آراء مختلف را شنیده و بهترین shy&ها را انتخاب و به آن عمل کنند. با توجه به اینکه در عصر حاضر، علوم مختلف در حال توسعه و گسترش است، بایستی قدرت پردازش بچه shy&ها را بالا ببریم؛ برنامه فلسفه برای کودکان به آنها یاد می‌دهد که در زمینه ارزش shy&ها، اخلاقیات و حتی در زمینه علوم مختلف برنامه درست و داوری درست داشته باشند و همواره دست به انتخاب شایسته بزنند. به طور کلی می‌توان این طور نتیجه گرفت که در کلاس shy&های فلسفه برای کودکان، مهارت تحقیق و کندوکاو فلسفی آموزش داده می‌شود.

مؤلف کتاب #171؛ کندوکاو فلسفی برای کودکان و نوجوانان راquo& درباره هدف از آموزش shy&های فلسفی برای کودکان گفت: هدف از دوره shy&های فلسفه برای کودکان این است که در مرحله اول بچه shy&ها بتوانند ایرادهای خود را برطرف کرده و در مرحله بعد خوداصلاحی جمعی داشته باشند. ما در عصر و جامعه shy& ای زندگی می‌کنیم که با توجه به سیطره رسانه shy&ها، پایه shy&های اخلاقیات به مرور در حال لرزش و سست شدن است. دوره shy&های آموزشی فلسفه برای کودکان به آنها کمک می‌کند هدف و معنای زندگی shy&شان را پیدا و ارزش های جامعه خود را شناسایی کند، و تجربه غنی ای از زندگی داشته باشد.

پژوهشگر ایرانی حوزه فلسفه برای کودکان، در پاسخ به این سوال که فلسفه برای کودکان در جامعه ما چه ضرورتی دارد، این طور سخن گفت: در جوامع معاصر داده shy&های علمی، غیرعلمی، مسائل و مشکلات مختلف اجتماعی در حال افزایش است و افراد در موقعیتی قرار می‌گیرند که به هر طریق باید از میان سیل عظیم داده shy&های مختلف، موردی را انتخاب کنند. در اینجا می‌توان انواع و اقسام مدها در موضوعات مختلف را مثال آورد، اگر تفکر یک جوان امروزی عمیق و فلسفی باشد مدلی را انتخاب خواهد کرد که متناسب با فرهنگ جامعه بوده و تبعات خاصی در بر نداشته باشد.

وی افزود: وقتی کودک امروز ما دوره shy&های فلسفی را پشت سر گذاشته باشد در سن و سال نوجوانی و جوانی که بر حسب اتفاق با پیشنهاد ناهنجاری مواجه می‌شود، در وهله اول سعی می‌کند استدلال پیشنهاد دهنده را بشنود و در صورتی که با دلایل منطقی روبرو نشد آن را رد خواهد کرد. چنین پیشنهاداتی در جامعه امروز ما در مورد افکار، عقاید و علوم مختلف وجود دارد. در واقع در این دوره shy&ها به کودکان کمک می‌شود تا باور و استدلال خود را تقویت کنند و قدرت تشخیص داشته باشند و از میان آراء و ایده shy&های مختلف با نقد و بررسی بهترین shy&ها را انتخاب کنند. از همین رو می‌توان گفت فلسفه برای کودکان حیاتی و ضروری است.

مؤلف کتاب #171؛ کودك فیلسوف، لیلا؛ 5؛ سالگی را سن مناسبی برای شروع آموزش فلسفه برای کودکان عنوان کرد و گفت: توانایی‌های یک کودک در سن 5 سالگی به ثبات می‌رسد و از یک تفکر انتزاعی برخوردار می‌شود. در این سن و سال بچه‌ها در صحبت‌هایشان قواعد منطقی را رعایت می‌کنند، مغلطه نمی‌کنند و استدلال می‌آورند. اگر اجازه دهیم که کودکان از همین سن و سال تفکر و ارزیابی و داوری داشته باشند وقتی وارد جامعه می‌شوند با ابزار استدلال و قضاوت درست به مشکلات فائق خواهند آمد.

ناجی با اشاره به روش متیو لیپمن در آموزش فلسفه به کودکان گفت: این برنامه فلسفی پس از طراحی برای کودکان با استقبال گسترده از سوی مراکز علمی کشورهای مختلف مواجه شد، اما از آنجا که این برنامه معطوف به واقعیت‌های آن جامعه طراحی شده بود شکل همان جامعه را با خود داشت. از همین رو اندیشمندان هر کشور سعی کردند ارزش‌های اخلاقی خودشان را در این برنامه پیاده کنند و آن را متناسب با فرهنگ کشور خود تغییر دهند.

وی درباره روشی که متناسب با فرهنگ و شرایط جامعه ما باشد یادآور شد: همواره طی مکاتباتی که با متیولیپمن داشتیم با این سوال مواجه بودم که شما چه پیشنهادی برای کشورتان ارائه کرده‌اید؟ و می‌خواستند آن برنامه را در اختیار آنها قرار دهیم تا در صورت مفید بودن از آن بهره‌مند شوند.

ناجی ادامه داد: از زمانی که گروه فلسفه برای کودکان را در پژوهشگاه علوم انسانی تأسیس کردم، درخواستم این بود که بدون کوچکترین عجله‌ای، نسخه مناسب کشورمان را تولید کنیم، اما متأسفانه در جامعه ما عده‌ای به دلیل اینکه به دنبال منافع مادی بودند، بعضی افراد به دلیل عدم سواد کافی و برخی به دلیل علاقه‌های سطح پایین برای اجرای هرچه سریعتر آن برنامه داشتند قبل از اینکه ورژن مناسب با کشور و فرهنگ‌مان را ارائه کنیم این برنامه را وارد مرحله اجرا کردند و با حذف قسمت‌های مختلف این برنامه سعی کردند آن را بومی‌سازی کنند ولی موفق نشدند. به عنوان معرفی‌کننده برنامه فلسفه برای کودکان، اعتقادم بر این است که هنوز برنامه مناسبی ارائه نکرده‌ایم هرچند که در زمینه‌های مختلف از جمله کتاب‌های درسی، تربیت مربی، تفکر انتقادی کارهای صورت گرفته است، اما با این حال این برنامه‌ها نیست که در طی مدت زمان کوتاه بتوان ورژن مناسبی از آن را ارائه کرد. حدس من بر این است که برنامه در حال اجرا تا زمانی که به همین شکل و شمایل باشد نتایج منفی دربر خواهد داشت، تا جایی که منجر به کنار گذاشتن این روش خواهد شد.